

שימו לב, יוצרת המחול הזאת עושה משהו יוצא דופן

ב"מפלים", יצירת הביכורים שלה, מצליחה נינה טראוב לברוא שפה חדשה, שכבר עתה מצטיירת כמסקרנת ומעמיקה

"מפלים". עוד ועוד אפשרויות של יופי צילום: Vojtech Brtnick

"מפלים", יצירת הביכורים של נינה טראוב, מפגינה שפה בימתית מגובשת, מוקפדת, יוצאת דופן בקרב יוצרי מחול צעירים בישראל. היצירה נפתחת בצורה קודרת, ביזארית ומטרידה. בשני צדי הבמה גולשים מתקרת התיאטרון מפלי בד שחור ומבריק, שחוברים לנהר המתנחשל לפנים ותוחם את המרחב שלתוכו תצעד בעוד רגע טראוב עצמה. עוד בטרם מגיחה דמותה לבושת השחורים, נשמעות צווחות קצרות, בטון גבוה, כשל שחפים או ציפורים משחרות לטרף, אשר מהדהדות בחלל האולם בשעה שטראוב מתקדמת לאטה בראש מוטה לאחור, מכוסה לחלוטין בכפות ידיה, הפרושות כך שהאצבעות והאגודלים יוצרים מעוין שפיה הפעור לרווחה במרכזו. כאשר היא קרבה לקדמת הבמה, מתברר שזו היא עצמה הצווחת, אלא שהקול לא מגיע ישירות מפיה, אלא מרמקול החבוי תחת חולצתה, אשר מעצים את הצלילים שקלט המיקרופון המוצמד ללחיה ומוסיף להדהד אותם. זו צעקה מן הבטן, אם כי מתווכת ומעובדת באופן מלאכותי.

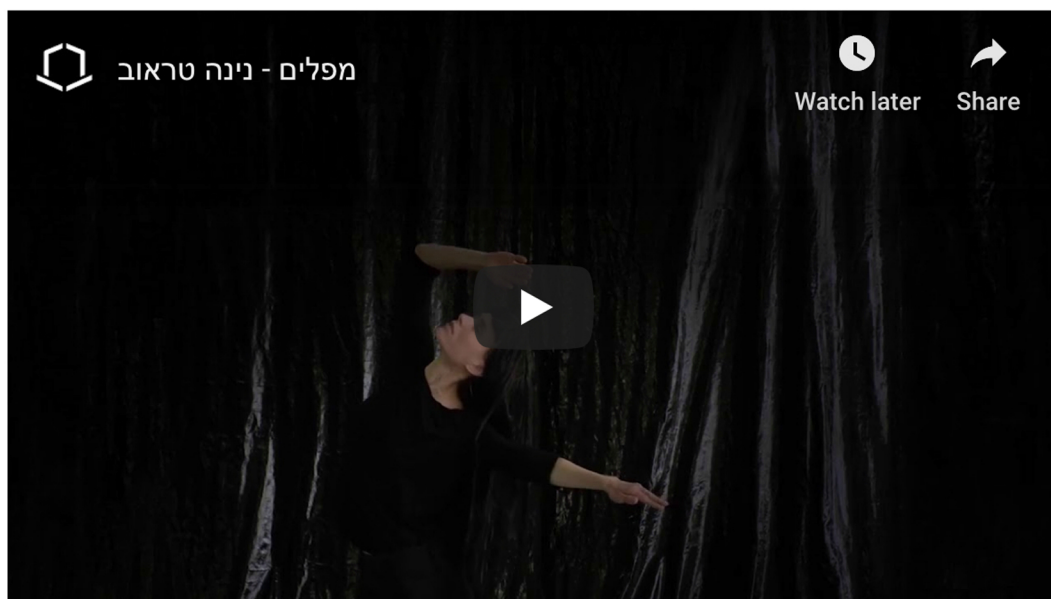

רן בראון

פורסם ב-24.12.19

עודכן ב-26.12.19

ההזרה הזאת מאפיינת את היצירה כולה, מחליפה את ה"טבעי" במלאכותי, מרסנת את האיכויות האקספרסיביות של הגוף הרוקד במוסרות צורניות של כוריאוגרפיה מוקפדת היטב. אל טראוב מצטרפות זוג רקדניות נוספות, משי אולינקי וכרמל בן אשר, עטויות כמותה בפאה שחורה ארוכת שיער, ורגליהן נתונות במגפיים יוצאי דופן, מלבניים, משרכות דרכן באטיות כאילו היו אלו לבני בטון ולא נעליים מספוג. כשהן שרועות על צדן, בעקבים הצמודים זה לזה אשר נדמים כסנפיר מפוצל, השלוש נראות כבנות־ים, וכאשר הקול בוקע מן הרמקולים הצמודים לגופן הן נעשות לסירנות, אותן דמויות מיתולוגיות, ששירתן הענוגה הובילה מלחים שחלפו בקרבתן אל מותם. לאורך כל הריקוד נותרות הרקדניות מנוכרות לעצמן, גם בשעה שהן שרועות על הצד וברכיהן מכות ללא הרף זו בזו, או כאשר רגליהן נטועות ברצפה וזרועותיהן מתוות שוב ושוב מעגלים, כמבקשות להתרומם אל על, ללא הצלחה. הביצוע המרוחק מרמז לכאורה על יצירה פורמליסטית, המעמידה במרכזה את המבנים שהשלוש יוצרות, הסנכרון הצורני ביניהן, התנועות כשלעצמן. אולם דווקא הסדר, הדיוק והחזרה המרובה מסגירים את ההכרח בכל אלו כאמצעי לגעת במעמקים, בזרמים התת־קרקעיים של הרגש שמכונן את היצירה מלכתחילה, ומבצבץ מבעד לרמקולים בקולן של הרקדניות הנושאות אותם על גופן.

טראוב מצליחה לברוא עולם בעל שפה חזותית מובחנת, מרחב צלילי ייחודי ומנעד תנועתי מוגדר היטב – הישג בלתי מבוטל לכל יוצרת, ועל אחת כמה וכמה ליוצרת בתחילת דרכה. במרבית היצירה הרקדניות נעות באוניסונו, מהדהדות זו את זו, משקפות בתנועה את הסאונד הבוקע מגופן ומוכפל בעצמו. הביצוע המסונכרן היטב חוזר על עצמו בכיוונים שונים, שוזר תנועת ידיים זוויתית, מדודה ומדויקת, עם מחוות קטנות של הראש הסב על צירו או העפעפיים המרצדים באופן מלאכותי. חלקים מסוימים בכוריאוגרפיה מתארכים או מסתיימים ללא סיבה נראית לעין אולם אין בכך כדי לפגום בתחושה כי המכלול מתפקד כשלם, ולכך מסייע גם הביצוע הכן, המסור ומלא הכוונה של הרקדניות המצוינות. טראוב דוברת שפה חדשה, ויידרשו עוד עבודה או שתיים

בטרם תיעשה ברורה יותר ומזוקקת, ובהמשך גם מוכרת ונהירה יותר עבור הצופים, אך
ברור כבר כעת כי היא מסקרנת ומעמיקה.

ברגע מפתח ביצירה מתרחשת הכפלה של אירוע המופע, תחבולה אמנותית הקרויה
Mise en abyme, שבה משקף החלק הפנימי את המכלול שבו הוא משובץ (כמו סיפור
בתוך סיפור, או סרט בתוך סרט). טראוב ניצבת בירכתי הבמה, פוערת לרווחה תיבה
נסתרת בקיר, המתגלה כמעין במה מוקטנת, ירקרקה, ופוסעת לתוכה לאחר שחלצה
את נעליה. במרכז הבמה הקטנה, המצויה בעצמה במרכז הבמה הגדולה, היא עומדת
בגבה אל הקהל, וברקע נשמעת פריטת גיטרה. קולה של טראוב מצטרף אל הנגינה,
תחילה בדמותן של יבבות חנוקות, ואז נעשות אלו ברורות אך גם סדורות, מוזיקליות.
הבכי נעשה לשירה. הרגע הזה מגלם בתמציתיות את העיקרון המארגן של היצירה כולה
– הכאב נעשה ליצירה, האמנות, כפי שמציגה אותה טראוב, מסוגלת לברוא יופי מן
האפלה. במובן זה, קול שירתה של טראוב איננו זה של הסירנות, כי אם זה של דמות
מיתולוגית אחרת – אורפיאוס.

"מפלים". מציעה לקהל גאולה ונחמה צילום: Vojtech Brtnick

אורפיאוס, נגן וזמר שאף החריש באמצעות שירתו את הסירנות באחד ממסעותיו, ירד
לשאול על מנת להציל את אשתו אורידיקי, אך לא עמד בתנאי שהציבו לו האלים והקדים
להסב פניו אליה בטרם יצאו מן העולם התחתון. "כתיבה מתחילה עם מבטו של
אורפיאוס", כותב מוריס בלאנשו, הסופר והפילוסוף הצרפתי. כלומר הכתיבה, או מעשה
היצירה בכלל, מתחיל ברגע הפניית המבט אל השאול, התהום, אל השחור. מן החומרים
שהוא דולה משם טווה האמן את יצירתו. יונה וולך הציעה להציב סכר גדול ליד מעיינות
הכאב. טראוב הופכת את המפלים השחורים למבוע יצירתה. כאורפיאוס, באמצעות
שירה ותנועה היא מציעה לקהל גאולה ונחמה, מציגה עוד ועוד אפשרויות של יופי, ללא

שיא, שכן הכאב הזה איננו אלא, כדברי וולך, מאגר בלתי נדלה, החיים עצמם.

ברגע החותם את היצירה שלוש הרקדניות שרועות על גבן. כעת בוקע קולן ממעמקי הבטן, בטון נמוך הנדחק מעלה מן הסרעפת. הן מתקדמות על הרצפה בשאגות מטילות אימה, נוהמות – זהו קולה של האמנות המופנה אל קהלה, קול זעקה מן הקרביים, אולם הוא אינו בלתי אמצעי. נהפוך הוא – הוא לא רק מועצם באמצעות הרמקולים אלא גם מעובד אלקטרונית, מכיוון שלא מדובר רק בקולה של האמנות אלא גם בכוחה – בסובלימציה שהיא מאפשרת, במתן צורה חדשה, מטמורפוזה בוראת חיים.

מפְּלִים | נינה טראוב, במסגרת שבוע המחול הבינלאומי בירושלים

(10.12.2019)